

Zpráva ze zahraniční služební cesty

Jméno účastníka cesty	Hana Nemeškalová
Pracoviště – instituce, adresa	Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1
Pracoviště – zařazení	Novodobé fondy a služby, Oddělení referenčních a meziknihovnických služeb
Důvod cesty	Účast na konferenci IGeLU 2006 : the International Group of Ex Libris Users
Místo – město	Stockholm - Swedish Film Institute
Místo – země	Švédsko
Datum (od-do)	4.9.-7.9.2006
Podrobný časový harmonogram	2.9.2006 – přilet, ubytování 3.9.2006 – volný den 4.9.-7.9.2006 – účast na konferenci 7.9.2006 - odlet
Spolucestující z NK	Mgr. Helena Dvořáková
Finanční zajištění	grant (PhDr. Bohdana Stoklasová)
Cíle cesty	Získání nových poznatků a zkušeností s aplikacemi MetaLib a SFX v zahraničních projektech, seznámení s novinkami nových verzí obou nástrojů
Plnění cílů cesty	Cíle cesty byly splněny.
Program a další podrobnější informace	<p>Program konference (v angličtině) v tištěné podobě je přílohou této zprávy, dostupný také online: http://www.igelu.org/Conferences/2006-stockholm-draft-agenda.doc/download</p> <p>Konference probíhala ve čtyřech paralelních sekcích:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aleph • MetaLib / SFX • Verde • DigiTool <p>První den konference byl věnován organizačním záležitostem: zpráva odstoupujícího předsedy Guida Badalamenti shrnující dosavadní působení ICAU a SMUG (tyto organizace se nyní spojily v IGeLU), volba nového předsedy a zástupců řídicího výboru, setkání pracovních skupin k jednotlivým produktům Ex Libris, poster sessions atd.</p> <p>V následujících dnech se konaly prezentace uživatelských zkušeností s produkty Ex Libris a vystoupení zástupců firmy Ex Libris informující o novinkách a řešení dosavadních nedostatků nebo problémů jednotlivých produktů. Z důvodu náplně své práce jsem se účastnila sekcí věnovaným nástrojům MetaLib a SFX.</p> <p>Z mého hlediska bylo velmi zajímavé pozorovat zkušenosti a využití ML a SFX v zahraničních institucích, kde se</p>

řešitelé projektů snaží v co největší míře vyjít vstříc uživatelům. Jednou z těchto prezentací bylo např. vystoupení Ane W. van der Leij z University of Groningen v Nizozemí, o němž bych se ráda rozepsala podrobněji.

Na University of Groningen se tamější pracovníci zaměřili především na problémy uživatelů s výběrem zdrojů a s vyhledáváním. Jejich implementace MetaLib se nazývá RUG Combine a byla spuštěna v roce 2004. Uživatelé mají k dispozici na 450 bibliografických, plnotextových a dalších databází. Díky podrobným statistikám bylo zjištěno, že 50% nulových nebo špatně vrácených výsledků pramení z chyb uživatelů, kteří se nedokáží v systému orientovat, používají špatná klíčová slova, špatně volí zdroje vhodné pro typ jejich dotazu atd. Proto na University of Groningen vytvořili novou aplikaci využívající MetaLib XML-server (X-server) s názvem LiveTrix (<http://livetrix.ub.rug.nl>). LiveTrix v co největší míře usnadňuje uživateli práci se zdroji a vyhledáváním. Uživatelé si mohou vybrat jednu z předmětových skupin nebo zdroje, ve kterých chtějí vyhledávat, ale také nemusí. Systém je v jejich práci stále navádí – pomocí nápověd, vysvětlivek, navrhování slov při zadávání dotazu – a sám kontroluje, zda je dotaz zadán pravopisně správně. Uživatele také „neobtěžuje“ žádné Snadné ani Profi hledání nebo Základní a Pokročilý způsob hledání jako je tomu v ostatních MetaLib portálech. Podobný cíl má i Jednotná informační brána, přestože nebude zřejmě možné vybudovat takto rozsáhlou aplikaci, chtěli bychom uživatelům v budoucnu také nabídnout nápovědy a pomůcky, které budou součástí MetaLib JIB a budou uživatele provázet na každém kroku při jejich práci s JIB.

Druhou neméně zajímavou přednáškou tohoto typu byla studie Glenna Haya (Stockholm University) ve spolupráci s Else Nygren (Uppsala University), kteří provedli velmi podrobný výzkum chování uživatelů při vyhledávání v MetaLib a Google Scholar. Zpráva z tohoto výzkumu je k dispozici na adrese: http://www.kb.se/BIBSAM/bidrag/projbidr/avslutade/2006/P528report_students_experience.pdf. Je známo, že uživatelé při vyhledávání preferují vlastnosti Google a i tento výzkum to potvrdil. Velmi stručně by se dalo říci, že Google Scholar byl relativně lepší téměř ve všech zkoumaných aspektech a co je možná alarmující, pouze minimální procento neškolených uživatelů dokázalo získat plný text (dostat se tedy do finální fáze) prostřednictvím MetaLib.

Část sekce o MetaLib a SFX byla věnována i jejich

zabezpečení pomocí technologie Shibboleth, který používají například knihovny ve Finsku nebo Velké Británii. Zástupci Národní knihovny Finska (Ari Rouvari a Ere Maijala) také předvedli využití MetaIndexu, který dokáže stahovat metadata z jiných zdrojů (postaven na technologii OAI-PMH) a vytvářet index nebo indexy uložené na centrálním serveru. Jsou prohledatelné jako jakýkoliv jiný zdroj v MetaLib, uživatelé při vyhledávání nezaznamenají žádný rozdíl. Pomocí MetaIndexu lze mimo jiné stahovat metadata pouze z částí sbírek (z dílčích bází apod.) a spojit data z různých sbírek do jediného indexu. Finové mají na MetaIndex neomezenou národní licenci, tudíž mohou vytvářet libovolný počet indexů. Chtějí je však spravovat centrálně. Jedním z důvodů zavedení MetaIndexu ve Finsku bylo také zlepšení přístupu k některým sbírkám, např. e-disertacím.

Nové verze nástrojů MetaLib a SFX (verze 4) by měly být uvolněny v prosinci 2006. Co se týče grafického rozhraní, u MetaLib ani SFX nebude téměř změněno. MetaLib nabídne některá drobná zlepšení v podobě možnosti hýbat s okny (např. pro „íčko“), doplněním několika odkazů nebo možností vyhledávat pomocí fráze. Největší změna proběhne v části pro zobrazování vyhledaných výsledků. Spolu s nalezenými záznamy se bude objevovat i tabulka „clusterů“, tzn. rozdělení podle témat (příbuzných k zadávanému dotazu), dalšími clustery budou např. autor, rok nebo název zdrojového dokumentu (fasety získávané z metadat záznamů). Dojde i k vylepšení nabídky zdrojů v knowledge base a v administraci ke zlepšení modulu pro statistiky.

I v SFX by mělo dojít k vylepšení knowledge base, měla by se nyní aktualizovat i „on demand“. Firma Ex Libris by také chtěla nabídnout více intuitivní modul pro administrátory a zlepšení řízení statistik. V nabídce cílů SFX by také mělo dojít ke změnám, např. u EZB by se měl nově objevovat barevný terčík udávající možnost přístupu k danému titulu periodika nebo u OPAC status dokumentu. Ex Libris se snaží vylepšit i odkazování na sborníky z konferencí, které obsahují někdy ISBN a někdy ISSN. V této oblasti dokonce Ex Libris vyvíjí i nástroj pro automatickou kontrolu odkazů tak, aby SFX cíle odkazovaly na správné plné texty článků, případně TOC v databázích.

Přivezené materiály	Program a další materiály vztahující se ke konferenci, prezentace příspěvků z konference jsou dostupné na WWW - http://www.igelu.org/Conferences/stockholm2006/
Datum předložení zprávy	25.10.2006
Podpis předkladatele zprávy	Hana Nemeškalová